

Дата: 12.12.2022

Урок № 5

Тема: Написання не, ні з різними частинами мови

Мета: повторити й узагальнити вивчене з правопису заперечних часток Не та Ні з різними частинами мови; удосконалювати навички правопису слів із зазначеними орфограмами, уміння знаходити помилки на розглянуті правила й виправляти їх; розвивати вміння аналізувати, співставляти та порівнювати мовні явища, виховувати культуру виховувати естетичний смак учнів, почуття поваги до рідної культури.

Матеріали до уроку:

Практична робота.

Запишіть слова і словосполучення в три колонки залежно від того, як пишеться частина, що в дужках.

Тому(що), хто(небудь), як(най)більше, навіть(так), так(от), (що)літа, якимось(то), хтозна(з)кого, хтозна(ким), аби(хто), наполог(таки), хтозна(як), а(вже)ж, яке(сь), тільки(но), проходь(же), зніміть(бо), ось(такі).

Повідомлення теми, мети й завдань уроку. Мотивація навчальної діяльності

Гра «Добери синоніми»

Замінити риски буквами так, щоб вийшли синоніми з часткою не, яка пишеться разом з іменниками:

1) Невіглас. 2) Хвороба. 3) Ворог. 4) Хиба. 5) Зневага. 6) Безладдя. 7) Нужда, нестатки. 8) Рабиня. 9) Прикрість.

1. не _ _ _
2. не _ _ _ _
3. не _ _ _ _ _
4. не _ _ _ _ _ _
5. не _ _ _ _ _ _ _
6. не _ _ _ _ _ _ _ _
7. не _ _ _ _ _ _ _ _
8. не _ _ _ _ _ _ _ _
9. не _ _ _ _ _ _ _ _ _

Ключ: 1. Неук. 2) Неміч. 3) Недруг. 4) Недолік. 5) Непопана. 6) Непорядок. 7) Недостатки. 8) Невільниця. 9) Неприємність.

Опрацювання навчального матеріалу

Розповідь про написання НЕ з різними частинами мови з використанням матеріалу таблиці.

НЕ пишеться разом	
Правила	Приклади
з усіма частинами мови, якщо слово без не не вживається	невгамовний, неволити, негайно, непохитний, невдовзі, нестямитися, незчутися, непритомніти, нехтувати

з іменниками, прикметниками, прислівниками, займенниками, дієприкметниками (без залежного слова), дієсловами, якщо додаванням не утворюється слово з протилежним значенням (яке можна замінити синонімом)	непокоїтися (хвилюватися), неволя (рабство), невисокий (низький), неславити (ганьбити), нездужати (хворіти)
з іменниками, прикметниками, займенниками, прислівниками, якщо вони в сполученні з не означають одне поняття	несподіванка , незбагненний , неабиякий , немов
у складі префікса недо- , який означає дію, стан або якість, що виявляються в процесах, ознаках і предметах у неповній мірі	недоплатити , недописаний , недоліток
з дієприкметником, якщо він є означенням (а не присудком) і не має при собі пояснювальних слів	незакінчений твір, невирішені питання, неспростовані факти

НЕ пишеться окремо	
Правила	Приклади
з дієсловами, дієприслівниками, займенниками, числівниками, службовими частинами мови	не на жарт, не по собі, не ти, не п'ятий
з іменниками, прикметниками, прислівниками, дієприкметниками, якщо до слова є протиставлення	не друг, а ворог, не веселий, а сумний, не глибока річка клекоче – шумить зелений ліс
з дієприкметниками, якщо вони мають пояснювальні слова	не засаджена квітами клумба, ніким не визнаний автор
з дієсловами, дієприкметниками, прислівниками, дієслівними формами на -но , -то , які є присудком	праця не закінчена, надворі не холодно, не підходячи близько, роботу не виконано
з прикметником, який має при собі займенник як пояснювальне слово, прислівник із часткою ні або слова далеко , зовсім , аж ніяк	ні до чого не здібний, нітрохи не цікава стаття, далеко не досконалий сюжет
з підсилювальними прислівниками, незмінюваними присудковими словами, при словах, що пишуться через дефіс	не дуже, не зовсім, не можна, не треба, не варт, не по-товариськи.

НЕ пишеться через дефіс	
Правила	Приклади
якщо вживається як префікс в іменниках – власних назвах	не-Європа

Закріплення опрацьованого матеріалу

Запишіть не разом або окремо зі словами, проведіть взаємоперевірку й поясніть правопис.

Не/навість, не/боязкий, а хоробрий, не/гаразд, не/мічний, не/жить, не/абиякий, не/благоннадійний, не/видимість, не/вперше, не/впізнати, не/дозрілий, не/до/речі, не/ясний, а похмурий, не/любов, не/начебто, не/досягати, не/зайнятий справами, не/до/ладу, не/вимушений, не/абихто, не/мовби, не/з'ясоване досі питання, не/там, не/легко, не/забутий усіма вчинок, не/дорослий, не/дорого, а дешево, не/в'янучий, не/близький, не/зважаючи, не/врожай, не/дбалий, не/завжди, не/захищений від вітру, не/краще, не/істотно, не/пекучий, не/переконливий, не/досягати, не/вблаганний, не/проворний, не/часто, не/надійний.

Опрацювання навчального матеріалу

Розповідь про написання НІ з різними частинами мови з використанням матеріалу таблиці.

НІ пишеться разом	
Правила	Приклади
у заперечних займенниках і прислівниках	ніхто, ніякий, ніде, нікуди, ніяк
якщо слово без ні не вживається	нікчемний, нічліг
НІ пишеться окремо	
Правила	Приклади
якщо вживається для заперечення наявності предмета чи ознаки, а також в стійких словосполученнях без дієслова-присудка	ні краплини; ні се ні те; ні на макове зерно; ні так ні сяк
якщо виступає повторювальним сполучником із заперечним єднальним значенням	Не люблять кайданів ні слово, ні ідея (М.Рильський)
із займенниками та прислівниками, від яких відокремлюється прийменником	ні в кого, ні при чому, ні в скількох

Закріплення опрацьованого матеріалу

1. Вправа з коментуванням. *Переписати, знімаючи ризик.*

Ледареві й ні/кчемі завжди свято. Голова – як казан, а розуму – ні/ложки. Ледачому й лінуватись ні/коли. Ні/хто ні/озвався, ані/засміявся. Ні/хто майстром враз не/став. З пустого в порожнє переливати ні/чого. Як нема пального, трактор ні/до/чого. Їздив ні/з/чим, а привіз воза. Багато з чим піти – ні/з/чим не/вернутись. Ні/кому сама птаха в руки не/летить. Його робота не/лізе ні/в/які ворота. Красно говорить, та слухати ні/чого. Ні/коли не знаєш, де причаївся заєць. Живий ведмідь своєї шкури ні/за/які гроші не продасть. Не/бери чужого ні/чого й не/боятимешся ні/кого. Де сівач ледащо, там урожай – ні/нащо. Держися в усьому мірі, то не/матимеш ні/в/чому потреби. Якщо грубо, ні/кому не любо. Камінь угору не котиться ні/в/яку пору. В чужім оці бачить зразу, а в своїм – ні/разу.

Підбиття підсумків уроку

Інтерактивний прийом «Мозковий штурм»

1. Згадати основні правила написання не зі словами разом, окремо, ні зі словами.
2. Які випадки написання найлегші, не викликають розмірковувань, в них не допускаються помилки? (не з дієсловами пишеться окремо, якщо слово без не не вживається, то пишеться разом, не з числівниками пишеться окремо).
3. А які випадки викликають найбільші труднощі, спричиняють до розмірковувань, і здебільшого в них допускаються помилки? (слово немає, не з дієприкметниками, з прикметниками, прислівниками).
4. «Добре розуміти написання не,ні зі словами мені допомагає...»

Домашнє завдання

§47, вправа 7.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.